

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

III.

**PODÁNÍ NÁVRHU NA POZASTAVENÍ ČINNOSTI KOMUNISTICKÉ
STRANY ČECH A MORAVY
ZÁVĚRY EXPERTNÍCH ANALÝZ A DALŠÍ POSTUP**

Ministerstvo vnitra ČR
odbor bezpečnostní politiky
PRAHA 2011

1	ÚVOD	2
1.1	PAVEL UHL: ANALÝZA MOŽNOSTÍ A PRÁVNÍCH SOUVISLOSTÍ PŘÍPADNÉHO NÁVRHU PODANÉHO VLÁDOU NA POZASTAVENÍ ČINNOSTI KOMUNISTICKÉ STRANY ČECH A MORAVY.	3
1.2	M. MAZEL: NÁVRH NA POZASTAVENÍ ČINNOSTI KSČM	6
1.3	M. MAREŠ: PODKLADOVÝ MATERIÁL PRO PODPORU VLÁDNÍHO NÁVRHU NA POZASTAVENÍ ČINNOSTI ČI ROZPUŠTĚNÍ KOMUNISTICKÉ STRANY ČECH A MORAVY	7
1.4	I. SVOBODA: ZNALECKÝ POSUDEK VE VĚCI PODÁNÍ NÁVRHU NA POZASTAVENÍ ČINNOSTI POLITICKÉ STRANY KOMUNISTICKÁ STRANY ČECH A MORAVY	10
2	DOPORUČENÍ DALŠÍHO POSTUPU NA ZÁKLADĚ ZHODNOCENÍ ZÁVĚRŮ ANALÝZ	12
2.1	MOŽNOSTI POSTIHU INDIVIDUÁLNÍCH EXCESŮ.....	13
2.2	SLEDOVÁNÍ PROTIDEMOKRATICKÝCH AKTIVIT OBČANSKÝCH SDRUŽENÍ	15
2.3	AKTIVITY V OBLASTI VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ A MLÁDEŽE.....	15
3	ZÁVĚR	16

1 Úvod

Ministerstvu vnitra („Ministerstvo“) bylo na základě usnesení vlády ze dne 20. července 2011 č. 554 uloženo předložit vládě návrh na pozastavení činnosti Komunistické strany Čech a Moravy („KSČM“).

Ministerstvu bylo rovněž doporučeno, aby **oslovalo externí subjekty** a nechalo si vyhotovit analýzu, případně samotný návrh, odborníky. Ministerstvo vybralo čtyři experty na základě odbornosti a rozsahu materiálů, které bylo nutno posoudit. Oslovení odborníci dostali k dispozici totožné materiály, které mělo Ministerstvo vnitra k dispozici (tedy podklady senátní komise a materiály předané senátorem Štětinou, včetně návrhu na pozastavení činnosti zpracovaný advokátem JUDr. Stanislavem Němcem), rovněž jim bylo doporučeno vyjít z otevřených zdrojů, jako jsou tiskoviny a webové stránky KSČM atp. Experti měli rovněž k dispozici materiál zpracovaný Ministerstvem. **S ohledem na znění úkolu, který vláda uložila Ministerstvu, se experti měli zaměřit na vypracování podkladů využitelných pro tvorbu kvalitního návrhu na pozastavení činnosti KSČM.**

Jedna z výtek vůči analýze Ministerstva směřovala k tomu, že **neobsahovala materiály od Bezpečnostní zpravodajské služby**. BIS proto byla oslovena s žádostí ministra vnitra, aby sdělila, zda disponuje poznatky, které by svědčily o protiústavní činnosti KSČM. **V odpovědi BIS se uvádí, že žádnými takovými poznatky nedisponuje.**

Vládě jsou tak předkládány následující analýzy:

1. ***Analýza možností a právních souvislostí případného návrhu podaného vládou na pozastavení činnosti Komunistické strany Čech a Moravy***, autor: Pavel UHL, advokát a politolog, který se zabývá transformací politických systémů, svobodou projevu a extremismem.
2. ***Návrh na pozastavení činnosti KSČM*** – stanovisko k předloženým materiálům, autor: Mgr. et Mgr. Michal MAZEL, odborník na extremismus.

3. **Podkladový materiál pro podporu vládního návrhu na pozastavení činnosti či rozpuštění Komunistické strany Čech a Moravy**, autor: Doc. JUDr. PhDr. Miroslav MAREŠ, Ph.D., odborník na extremismu.
4. **Znalecký posudek ve věci podání návrhu na pozastavení činnosti politické strany Komunistická strana Čech a Moravy**, autor: JUDr. PhDr. Ivo SVOBODA, Ph.D., znalec pro obor kriminalistika, se specializací na společenskou závadnost textů a zástupné symboly a pro obor sociální vědy, s rozsahem znaleckého oprávnění pro politologii k posuzování problematiky extremismu a terorismu.

Experti byli vybráni s ohledem na svoji odbornost a dosavadní praxi v oblastech ústavního a správního práva, fungování politických stran a politického extremismu. Plné znění jejich analýz je součástí tohoto materiálu. Analýzy se ve svém pojetí liší dle zaměření jednotlivých expertů (např. právní hodnocení obsažené v analýze advokáta Uhla, politologický rozbor doc. Mareše), proto jsou v úvodu tohoto materiálu stručně shrnuty nejzásadnější závěry, k nimž jednotlivé analýzy dospívají.

1.1 Pavel Uhl: Analýza možností a právních souvislostí případného návrhu podaného vládou na pozastavení činnosti Komunistické strany Čech a Moravy.

Velmi obsáhlá a podrobná analýza advokáta Uhla se **v úvodu zabývá kritickým zhodnocením analýzy Ministerstva. Přes určité dílčí nedostatky hodnotí autor analýzu jako věcně správnou a s jejími závěry se ztotožňuje.**

Autor se následně zabývá vlastním hodnocením předložených materiálů, přičemž zdůrazňuje, že problematika existence politických stran, které se někomu jeví jako ohrožení politické stability a hodnotové výbavy politického národa, může být vnímána jako aktuální a vysoce potřebná, proto chápe motivy vlády k tomu, aby se zabývala otázkou možného pozastavení KSČM. **Zdůrazňuje však, že z hlediska právního řešení jsou nástroje velmi omezené.** Existence politických stran je totiž spíše projevem fakticity a využívat právo k řešením směřujícím k abstraktním soudům nad minulostí není možné.

Současné právo a jeho výklad **neumožňují omezovat činnost politické strany z jiných důvodů, než z těch, které se vztahují k ohrožení demokratického systému a práv a svobod občanů v budoucnu.** Pouze výjimečně může odkaz historie potvrdit nebo korigovat závěr o aktuálním politickém programu. KSČM se

sice prostřednictvím svých představitelů hlásí k některým dílčím aspektům československého režimu v letech 1948 – 1989, popřípadě ke komunistickým režimům v jiných zemích, ale tento odkaz je málokdy úplný a bezvýhradný. Naopak **v programové oblasti zdůrazňuje**, a to soustavně, že **definice současné politiky je založena na novém a odlišném výkladu marxistického učení**, které musí brát v úvahu současné podmínky.

Z hlediska odkazů na V.I. Lenina a Komunistický manifest analýza uvádí, že tyto odkazy jsou prezentovány spíše jako historické náhledy na minulost a mohou vypovídat spíše o historické ideové inspiraci než být přímou výpovědí o současném směřování KSČM. **Konkrétní důkaz o tom, že KSČM se hodlá v současné době řídit násilným revolučním návodem z těchto odkazů nelze dovodit.**

Analýza zdůrazňuje další důležitý aspekt jakéhokoliv zásahu proti politické straně, a to **nutnost aktivní protiprávní a protiústavní činnosti, tedy nejen využívání politických verbálních proklamací**. Aktivity politické strany, jako jsou soustavné násilné demonstrace, organizace paramilitantních jednotek, přebírání funkcí státních orgánů apod., by mohly zavadat důvod k podání návrhu na pozastavení činnosti. **Z dostupných materiálů jasně vyplývá, že v tomto směru KSČM činnost nevyvíjí.** KSČM sice v otázce postoje k minulosti otevřeně akceptuje některé aspekty politického zřízení v letech 1948 – 1989, v souvislosti s porušováním lidských práv se dopouští jisté bagatelizace, výjimečně zpochybnění zejména ve věci minulosti, avšak v otázce koncepce politických postupů v současnosti a budoucnosti lpí na dodržování zákonnosti. Nejsou též známy žádné informace o tvorbě či snaze o tvorbu paramilitantních jednotek (jako např. byly Ochranné sbory v případě Dělnické strany),

K požadovanému odmítání násilí dle čl. 5 Ústavy analýza uvádí, že tento článek rozhodně nestanoví povinnost absolutního pacifizmu ve všech otázkách a za všech okolností. Předpoklad odmítnutí násilí se vztahuje pouze na vnitrostátní politické a podobné postupy, a ani tam není toto odmítnutí násilí absolutní. V podkladech je bezpočet případů, kdy se KSČM nedistancuje od násilí, ke kterému došlo v době, kdy čl. 5 neplatil, popřípadě, kdy mělo násilí povahu mezinárodního násilí.

V rovině věcného posouzení je třeba podotknout, že KSČM v otázkách vnitrostátních politických vztahů nepředpokládá použití násilí. Naopak výklad pravidel setrvává na pozitivistickém výkladu práva a lpění na dodržování pravidel.

K vytýkanému užití slova „komunistická“ v názvu KSČM analýza uvádí, že význam názvu politické strany je ryze symbolickou otázkou, která sice může určitý okruh osob iritovat, ale **je v tomto případě právně bezvýznamná**. Naopak neexistuje žádná souvislost mezi názvem politické strany a případným ohrožením funkčnosti demokracie, stejně jako případným porušováním subjektivních práv. Použití názvu, jehož podoba je navíc po dobu více než dvaceti let v nových poměrech akceptována, tak nejspíš **nemůže obstát jako právní důvod k rozpuštění, a to ani podpůrný důvod k jiným klíčovým důvodům**.

V návaznosti na programové výhrady vůči KSČM se analýza zabývá též stanovením hranice mezi přípustnou kritikou režimu a snahou o legitimní zákonnou změnu režimu na straně jedné a naopak takovým programem, který je sám o sobě důvodem k zásahu státu činnosti politické strany (pozastavení činnosti, rozpuštění) na straně druhé. V případě KSČM nelze dle analýzy předpokládat, že návrhy na ekonomická a státoprávní řešení, kterými KSČM disponuje, budou shledány jako protiprávní, protože s ohledem na míru tolerance k různým variantám kritiky a úsilí o změnu je KSČM nepochybně daleko před hranicí, která by ji kvalifikovala k tomu být předmětem zásahu. Obdobně je tomu v oblasti případného zásahu do subjektivních práv. **Současný program KSČM neobsahuje takové prvky, které by odůvodňovaly závěr, že by KSČM byla ohrožením práv a svobod občanů**.

Analýza uvádí, že **vláda má zvláštní odpovědnost při podávání návrhů Nejvyššímu správnímu soudu (NSS) v otázce činnosti politických stran**. Odkazuje zde zejména na rozsudek Dělnická strana 1, kde **ze strany NSS zazněla především slova varující vládu před podáváním zkusmých návrhů**. Pokud by návrh měl být podán, měl by tedy respektovat naznačená pravidla hry a měl by se soustředit na to, co je pro jeho vyhovění klíčové, tedy na prokázání aktuálního **bezprostředního ohrožení současné demokracie, kterému nelze jinak čelit**. V tomto směru se dostupné podklady zdají jako zcela nedostatečné. Jinak dostupné a všeobecně známé informace a jiné než ty, které mi byly předloženy, se rovněž zdají jako nedostatečné k prokázání dostatku důvodů k pozastavení činnosti.

Jak již bylo uvedeno v úvodu tohoto bodu, je analýza velmi obsáhlá a velmi podrobně se zabývá nejen všemi aspekty činnosti KSČM, ale řeší též otázky, které byly vytýkány jako nedostatek analýze zpracované Ministerstvem.

Ze závěru analýzy pak lze vyvodit doporučení návrh v současné době nepodávat, neboť dostupné podklady neobsahují dostatek argumentů pro podání takového návrhu.

1.2 M. Mazel: Návrh na pozastavení činnosti KSČM

Oproti výše rozebrané analýze P. Uhla je materiál zpracovaný M. Mazlem velmi stručný a **samotná analýza se striktně drží pouze hodnocení materiálu shromážděného senátní komisí a analýzou Ministerstva**. Předložená analýza je spíše diskusním příspěvkem s dalšími podněty pro Ministerstvo, přičemž je vytýkáno státní správě jako celku, že se shromážděním údajů k pozastavení činnosti KSČM nezabývala sama. Senátní komise, která je politickým tělesem, nemůže mít dostatečný zázemí, jako by měl odborný tým.

Obecně jsou podklady senátní komise označeny za neutříděné, těžko lze odlišit podstatné od balastního, nicméně **M. Mazel označuje za relevantní zejména ty materiály, kde se představitelé a některé organizace KSČM hlásí k politickému násilí, k totalitním režimům KLDK, autoritativním režimům Kuby apod.** Na druhé straně uvádí, že některé materiály shromážděné senátní komisí obsahují „*překvapivě argumenty de facto proti podání návrhu na rozpuštění či pozastavení činnosti strany.*“

M. Mazel uvádí, že z jemu předložených podkladů vyplývá, že všechna oznámení, podněty nebo i zahájená trestní řízení související s propagací komunistických symbolů nebo i se zlehčováním nehumánního jednání komunistického režimu skončila bez postihu. Autor je toho názoru, že **pokud celých 21 let po roce 1989 bylo vše, co souviselo s propagací komunistického Československa a marxismu leninismu tolerováno, jakýkoliv razantní postup v podobě podání návrhu na pozastavení činnosti KSČM nebude vykazovat přílišnou kontinuitu s dosavadní praxí.**

V následujících bodech pak M. Mazel kriticky hodnotí analýzu Ministerstva, přičemž s většinou tezí analýzy vyjadřuje svůj nesouhlas. Vytýkané nedostatky jsou zejména v následujících oblastech:

➤ **hodnocení judikatury ESLP**

M. Mazel sice uvádí kritiku některých zásadních rozhodnutí, které analýza MV cituje, nicméně sám neuvádí žádné jiné rozhodnutí ESLP, které by závěry ministerské

analýzy vyvraceli. Kritizována je nerozpracovanost judikatury k čl. 17, nicméně ani M. Mazel neuvádí žádný konkrétní judikát, o nějž by se mohl návrh opřít.

➤ **přičitatelnost vyjádření poslanců KSČM nebo představitele KSM či SMKČ**

Analýza M. Mazla uvádí, že KSČM lze přičíst projevy i širšího okruhu členů KSČM a s ní spjatých subjektů. S tímto ministerská analýza souhlasí, nicméně zdůrazňuje, že nelze přičíst projevy, od nichž se KSČM distancuje. M. Mazel neuvádí konkrétní projevy, které je možné přičíst k tíži KSČM a které by odůvodnily pozastavení její činnosti. Je tak v rozporu s analýzou P. Uhla, který se projevy zabývá na str. 13 své analýzy.

➤ **ideologické směřování KSČM, které by mohlo otevírat otázky o možném rozporu s požadavky na činnost demokratické politické strany v demokratickém právním řádu.**

Kvůli zhodnocení ideologie KSČM byl zadán znalecký posudek, který se tomuto tématu samostatně zabývá (viz bod 1. 4 tohoto materiálu).

I přes výtky vůči analýze Ministerstva ani materiál Mgr. Mazla nedospívá k závěru, že by v současnosti bylo důvodné předložení návrhu na pozastavení činnosti KSČM a konstatuje, že na základě dosud předložených materiálů nelze učinit jednoznačné závěry o tom, zda podání návrhu je opodstatněné. Z tohoto důvodu v závěru doporučuje více a podrobněji se zabývat činností KSČM, a to z pohledu spolupráce se třetími státy (Čína, Kuba), trestné činnosti funkcionářů, hodnocení BIS, snahy o tvorbu ozbrojených složek či vytváření stranické zpravodajské činnosti.

1.3 M. Mareš: Podkladový materiál pro podporu vládního návrhu na pozastavení činnosti či rozpuštění Komunistické strany Čech a Moravy

Jedná se o materiál, jehož účelem je shromáždit argumenty a důkazy, které by podpořily odůvodněnost vládního návrhu na pozastavení činnosti či rozpuštění KSČM a které nebyly použity v podnětu Senátu v příslušné věci ani v dalších Ministerstvem dosud zkoumaných podkladech.

Materiál vychází z otevřených zdrojů, jako jsou tiskoviny z prostředí KSČM, internetové stránky, které se ke KSČM hlásí či materiály vzniklé mimo KSČM, které se věnují situaci v této straně.

Je důležité zdůraznit, že podklady shromážděné v tomto materiálu jsou formulovány tak, aby návrh podpořily. Materiál je tedy pojat jednostranně a neobsahuje analýzu, zpochybňující dosavadní důkazy použité na podporu pozastavení činnosti či rozpuštění KSČM ani kritickou reflexi nově nalezených důkazů (tu pro lepší posouzení velmi stručně doplnilo Ministerstvo).

Argumenty a důkazy tak s ohledem na stávající stav legislativy a judikatury (zvláště Evropského soudu pro lidská práva) rozhodně nezaručují, že budou soudními orgány uznány jako odůvodněné. Autor v tomto směru sám konstatuje, že i když při přípravě tohoto materiálu byla vyvinuta snaha o nalezení maxima relevantních argumentů a důkazů pro podporu návrhu na pozastavení činnosti či rozpuštění KSČM, stávající česká a zvláště pak evropská judikatura nedává ani výše uvedenému návrhu velkou šanci na úspěch.

Materiál se zaměřuje na následující okruhy problémů:

a) Podpora terorismu v materiálech z prostředí KSČM

- ve zkoumaných podkladech nachází autor možné přímé i nepřímé (z širšího kontextu odvoditelné) vyjádření podpory terorismu, což by mohlo představovat činnost, ohrožující veřejný pořádek a svobodu občanů, tedy porušení zákonů ČR (např. porušení zákona č. 424/1991 Sb., o shromažďování v politických stranách a hnutích) a ústavního zakotvení povinnosti odmítnout násilí při prosazování svých zájmů

- jedná se však o podporu nepřímou, vyjádřenou v psaných textech či nepřímo odkazy na webové stránky subjektů, které jsou vnímány jako teroristické (např. Frakce Rudé armády, Lidová fronta pro osvobození Palestiny, KS Filipín, Revoluční ozbrojené síly Kolumbie...). Nejde o podporu vedenou formou např. veřejných shromáždění, organizování teroristických či jinak násilných akcí nebo akcí pořádaných na jejich podporu apod.

b) Nezřeknutí se násilí v materiálech z prostředí KSČM a zde propagovaných skupin

- to, že KSČM připouští využití násilí pro cíle, které jsou namířeny proti kapitalismu je dovozeno zejména z textu Václava Exnera „Soudobé úvahy o cestách k socialismu“, který v roce 2008 vyšel ve sborníku Teoreticko-

analytického pracoviště KSČM „Socialismus pro 21. století.“ Text upřednostňuje nenásilí, ale je zde zdůrazněna potřeba „přiměřené obrany“ proti kapitalistické moci v kontextu diktatury proletariátu (chápané jako diktatura většiny). Naopak zastáncům kapitalismu nepřiznává právo na odpor proti diktatuře proletariátu a z kontextu článku vyplývá, že pokud se začnou bránit, bude proti nim použito ozbrojené násilí.

- v Haló novinách z 3. 11. 2005 byl poskytnut prostor organizaci Revo, která ve svém programu „Manifest WORLD REVOLUTION“ mj. uvádí: „*Aby byla zničena skutečná centra kapitalistické moci – armáda, policie a tajné služby – je nutno použít násilí*“ (Revo 2003).

- z hlediska dikce Ústavy i judikatury soudů je však důležité, že násilím se rozumí například individuální teror, zajímání rukojmích, ozbrojené povstání a tomu obdobné prostředky. Z hlediska odmítání násilí jako prostředku k prosazování zájmů politické strany tedy nebude dostačovat, že politická strana má například skrytě a neurčitě prvek násilí zabudován do své ideologie, ale stěžejní bude její aktuální jednání (viz rozsudek Dělnická strana II, rozsudek NSS č. j. Pst 1/2009 – 445).

c) Existence extremistického členstva KSČM

- autor vychází z faktu, že v KSČM stále existuje velmi vlivný proud, který je **zvnějšku označován jako stalinistický**. Stalinismus přitom představuje z hlediska tzv. teorie extremismu variantu extremismu, která odporuje hodnotám demokratického ústavního státu. O zformování tohoto stalinistického (či stalinského) proudu píše v materiálu „Komunistické hnutí zase jednou za rozcestím“ osoba pod pseudonymem Jan Roháč z Dubé, přičemž text je dostupný na stránkách Vlastimila Balína (mj. bývalého politika KSČM). O existenci proudu nostalgiků či stalinistů však hovoří i další zdroje z prostředí ultralevice,

- dále zmiňuje i skutečnost, že někteří představitelé Svazu mladých komunistů Československa (SMKČ) jsou reprezentanty KSČM v zastupitelských orgánech (Lukáš Kollarčík v místním zastupitelstvu Luhačovicích).

Autor dále upozorňuje na to, že jako problematické se může jevit to, že KSČM ani její části nebyly ze strany příslušných státních orgánů označeny ve veřejně dostupných materiálech za extremistické (tj. útočící proti základním demokratickým

ústavním principům, což vyplývá z úřední definice extremismu ve Zprávě o problematice extremismu na území České republiky v roce 2002 z roku 2003). **KSČM není uvedena jako extremistická organizace v žádné zprávě nebo informaci o extremismu či obdobných materiálech, zpracovaných pod gescí MVČR a schvalovaných vládou od roku 1995. Působení proti KSČM není přímo zmíněno ani v žádné Strategii boje proti extremismu, které jsou MVČR a vládou zpracovávány a schvalovány od roku 2009. KSČM není zmíněna ani ve veřejně dostupných výročních zprávách BIS, která zabezpečuje informace „o záměrech a činnostech namířených proti demokratickým základům, svrchovanosti a územní celistvosti České republiky“.**

Podobně jako Mgr. Mazel vidí autor problém v tom, že individuální členové KSČM nebyli v souvislosti s činností KSČM trestně odsouzeni ani sankcionováni prostředky správního práva. Podobné důkazy přitom byly využity v procesu s Dělnickou stranou.

Lze tedy shrnout, že i když autor vymezil některé důležité podklady, které by mohly sloužit jako důkazní materiál v případném návrhu, nelze jejich váhu při kritickém zhodnocení a srovnání s požadavky, jaké vymezila judikatura soudů, přeceňovat. Analýza sama v závěru doporučuje, aby vláda setrvala na závěrech „Analýzy možnosti pozastavení činnosti Komunistické strany Čech a Moravy“, zpracované Odborem bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra ČR v roce 2011.

Z hlediska dalšího postupu doporučuje v závěru expertní analýza zavedení důsledného monitoringu extremistických projevů a proudů v KSČM a jejich dalšího vyhodnocení z hlediska možného právního postupu.

1.4 I. Svoboda: Znalecký posudek ve věci podání návrhu na pozastavení činnosti politické strany Komunistická strany Čech a Moravy

Znalec v rámci znaleckého posudku odpovídal na tyto otázky:

- 1) Lze v oficiálních dokumentech, vydávaných textech, slovních projevech představitelů nebo užívaných symbolech KSČM identifikovat podporu či propagaci xenofobie, rasismu nebo antisemitismu?
- 2) Lze v projevech KSČM identifikovat projevy sympatií k zločinné činnosti KSČ, popřípadě dochází v projevech KSČM k popírání zločinů komunismu?
- 3) Lze některé projevy představitelů KSČM charakterizovat jako extremistické?

4) Další relevantní zjištění znalce.

Příčemž dochází k následujícím závěrům:

Ad 1)

Na základě výše uvedeného znalec konstatuje, že v oficiálních dokumentech KSČM, oficiálně publikovaných textech, slovních projevech představitelů KSČM, použitých symbolech a dalších dostupných pramenech **nebyl identifikován společensky závadový diskurs podpory a propagace rasismu, xenofobie a antisemitismu**, anebo nějakých konkrétních organizací a hnutí či jejich součástí, jejichž činnost je založena alespoň z části na idejích popírání práv výlučných skupin osob.

Znalec se v posudku zabývá symbolikou KSČM, jednotlivými proudy komunismu a osobnostmi komunistických stran a režimů. Znalec konstatuje, že v dostupných veřejně přístupných zdrojích a pramenech (např. **stanovy KSČM, programy a závěry sjezdů, používaná symbolika**, v konkrétních aktivitách ve formě **shromáždění, volebních materiálech, peticích, letáčích** apod.) nelze identifikovat přímou vazbu na historický komunismus a zavrženíhodné aktivity jeho některých jednotlivých součástí v konkrétních historických údobích či zločinnou činnost konkrétních osob. Znalec dále konstatuje, že nezaznamenal ani významné signifikantní personální, programové či organizační propojení KSČM na současné politické strany, organizace, hnutí či jednotlivce, kteří inklinují blíže k idejím komunismu, resp. dogmatickému komunismu.

Ad 2)

V projevech KSČM tak, jak jsou deklarovány a šířeny na veřejně přístupných prezentacích KSČM **nebyly zaznamenány explicitní projevy sympatií k zločinné činnosti KSČ** (popřípadě k jejím součástem, složkám či konkrétním osobám anebo jejich formám činnosti). Nebyly také zaznamenány tendence k explicitnímu popírání zločinů komunismu, nebo jejich glorifikaci.

Ad 3)

Zjištěné **projevy** představitelů a politiků KSČM lze **charakterizovat jako výrazně levicové**, v některých případech jako radikální, ale **nikoli jako extremistické** ve smyslu současného pojetí a definice (politického) extremismu.

Ad 4)

Znalec upozorňuje zejména na nejednoznačné vnímání komunistické minulosti, kdy k jakési legitimaci dochází vysíláním seriálů a filmů typu Král Šumavy. Na úrovni nižší politiky se pak objevuje účelová spolupráce KSČM s dalšími parlamentními stranami.

Znalec k názvu KSČM poznamenává, že **samotný název „...komunistická...“ nemusí sám o sobě bez dalšího vypovídat o propagovaném diskursu politické strany.** Na druhou stranu je zcela nesporné, že samotné slovo „...komunistická...“ může u značné části obyvatel vyvolávat zcela oprávněně nepříjemné vzpomínky či záporné nálady a konotace.

Závěry znaleckého posudku jsou tak do značné míry totožné se závěry analýz P. Uhla a M. Mareše.

Znalec v posudku zdůrazňuje, že **současná společnost** (zejména politická reprezentace) **nevěnuje dostatek pozornosti odbornému badatelskému zkoumání na poli historie této etapy našich dějin a prezentace závěrů takového zkoumání vůči veřejnosti** a uchyluje se při hodnocení této části naší historie ke stereotypům a politickým klišé, které jsou však často na škodu věci objektivního hodnocení historie. Na škodu věci jsou tyto stereotypy mimo jiné proto, že **zahrnují mezi zločiny komunismu veškeré aktivity**, přičemž je zcela zjevné (a současná společnost tak naši historii do roku 1989 chápe), že ne všechny aktivity byly zločinného charakteru a ne všechny složky a součásti systému do roku 1989 byly založeny na pošlapávání lidských práv. Tímto paušalizováním pak ztrácejí na významu a vážnosti skutečné těžké zločiny režimu do roku 1989, (zejména zločiny z padesátých let minulého století) tedy zejména zločiny některých součástí StB (ale i NKVD, KGB...), resp. některých konkrétních osob a některých součástí KSČ (ale i KSSS...), resp. složek a zejména konkrétních osob.

Ze závěrů znaleckého posudku však jednoznačně vyplývá, že v případném soudním procesu ve věci návrhu na pozastavení činnosti KSČM by vláda velmi těžce unesla v současné době důkazní břemeno v otázce směřování ideologie KSČM.

2 Doporučení dalšího postupu na základě zhodnocení závěrů analýz

Dle usnesení vlády mělo Ministerstvo za úkol vypracovat návrh na pozastavení činnosti KSČM, k čemuž mělo využít i externí odborníky a jejich závěry či podklady. I

přesto, že se argumenty i povaha jednotlivých expertních analýz liší, **ani jedna z nich nedoporučuje vládě** v současné době a se současnými podklady **podání návrhu na pozastavení činnosti KSČM.**¹

Vzhledem k tomu, že žádný z externích materiálů podání návrhu na pozastavení činnosti KSČM nedoporučuje a nepřináší ani žádné nové podklady, které by bylo možno k tomuto postupu reálně využít, **nemá Ministerstvo v tuto chvíli žádné relevantní podklady, na základě nichž by bylo možné návrh vytvořit a které by vůbec odůvodňovaly takový postup vlády.**

Ministerstvo zdůrazňuje, že oslovilo též Bezpečnostní informační službu, která však neposkytla ministerstvu žádné informace o činnosti KSČM. Policie ČR nemá informace o páchání trestné činnosti představiteli KSČM. Ojedinelé případy policie sice prověřuje, nicméně osoby odsouzené za tzv. extremistické trestné činy v řadách KSČM nejsou známy. Ministerstvo se snažilo získat obdobně jako při tvorbě návrhu na rozpuštění Dělnické strany materiály z veřejných zdrojů. Informace z tohoto pohledu podstatné jsou v původní analýze rozebrány a byli na ně upozorněni i experti.

Zároveň však z expertních analýz vyplývají zásadní podněty, které nelze nechat bez povšimnutí. Ministerstvo tak v kontextu těchto závěrů považuje další věnování se možné protiprávní a protidemokratické činnosti KSČM, která by mohla vést k odstranění demokratických základů České republiky za vhodné a nutné. S ohledem na tyto závěry jsou následně formulována závěrečná doporučení a úkoly pro jednotlivá ministerstva.

2.1 Možnosti postihu individuálních excesů

Z expertních závěrů vyplývá mimo jiné nutnost, aby policie a státní zastupitelství dokázaly identifikovat všechny závažné projevy třídní, sociální či jiné nenávisti nebo aby dokázaly identifikovat podporu či propagaci nenávistných hnutí bez ohledu na to, jak jsou ideologicky konstruovaná.

V této souvislosti musí Ministerstvo konstatovat, že v České republice **neexistuje žádný seznam zakázaných symbolů**, jejichž užití by bylo automaticky trestné. Při dokazování trestné činnosti spjaté s extremistickou symbolikou, ať již

---

¹ Nutno též podotknout, že oslovení odborníci měli k dispozici rovněž návrh na pozastavení činnosti KSČM vypracovaný advokátem JUDr. Stanislavem Němcem, který vychází ze závěrů senátní komise a který doporučuje vládě podat senátor Štětina. Ve shodě se závěry Analýzy Ministerstva vnitra oslovení odborníci nedoporučují tento návrh podat.

pravicovou či levicovou, **je vždy třeba zohlednit širší spektrum okolností případu, než pouze vysvětlení významu symbolu samotného.** Nošením určitých symbolů však může být naplněna skutková podstata trestného činu podle § 403 trestního zákoníku - založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka. Ze znění skutkové podstaty vyplývá, že **důležitá je vazba symbolu na hnutí s určitými zákonem zakázanými cíli, případně jeho hanobící či nenávist podněcující vyznění** (§ 355 trestního zákoníku – hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob) anebo **souvislost s určitým přesvědčením pachatele, které jej vede k páčání trestné činnosti předjímané trestním zákoníkem.**

V ČR existuje několik organizací, které se hlásí ke komunismu a využívají komunistickou symboliku – rudé hvězdy, kladiva. Při posuzování vztahu komunistické symboliky a trestního práva je třeba vycházet zejména z rozhodnutí Ústavního soudu ČSFR 5/1992, v němž se konstatuje, že podpora komunistického hnutí se má postihovat tehdy, pokud hnutí hlásá anebo svým programem, uznáváním doktríny anebo konkrétními činy je zaměřené na potlačení práv a svobod občanů. Důvodem nebude samotné učení o beztřídní společnosti, pokud by bylo provázené snahou dosáhnout uvedený cíl demokratickou cestou. U použití komunistické symboliky je tedy třeba **posuzovat, zda příslušný směr komunismu hodlá uchopit moc násilím, chce po uchopení moci zrušit svobodné volby a hlásá diktaturu proletariátu a vedoucí úlohu jedné politické strany.** Takovéto dogmatické marxisticko-leninské (stalinské), případně trockistické či maoistické směry přitom používají obdobné symboly jako reformní komunismus, které již uvedené cíle nehlásají.

Při posuzování trestnosti symboliky komunistické je třeba mít na paměti, že zatímco význam hákového kříže v naší geografické oblasti je zřejmý, význam levicové symboliky již nikoliv. Např. srp a kladivo však vyjadřuje zcela obecně spojení dělníků a rolníků v boji proti nadvládě kapitálu, což byla populární myšlenka socialistického a komunistického hnutí, které se často označovaly za revoluční, v téměř celém 20. století. Rudá pěticípá hvězda je považována za symbol komunismu, nicméně jde i o tradiční symbol svobody a v různých barevných mutacích (včetně červené) je používána i mimo komunistické prostředí.

Komunistickou symbolikou se zabýval i Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku v rozhodnutí *Vajnai vs. Maďarsko (Application no. 33629/06 z 8.*

července 2008). ESLP **označil trestní postih veřejného nošení komunistických symbolů** (rudé hvězdy, srp a kladiva) dle tehdy platného § 269 maďarského trestního zákoníku za **rozporný s článkem 10 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod** garantující svobodu projevu. Soud se v odůvodnění rozsudku zaměřil právě na skutečnost, že rudá pěticípá hvězda může mít různé významy, např. její symbolika může být vykládána jako pět prstů dělníků na pěti kontinentech. Komunismus, resp. jeho projevy, by dále mohl být stíhán podle § 405 TZ – popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia. Tohoto trestného činu se pachatel dopustí, bude-li tvrdit, že k určitým historickým událostem, o nichž není žádná pochyb, které naplňují znaky genocidia nebo zločinů proti lidskosti podle mezinárodního práva a které byly nesporně páčány nacisty nebo komunisty, vůbec nedošlo.

Ministerstvo si je vědomo nedostatků při stíhání jednotlivých trestných činů, proto doporučuje, aby byla zřízena multidisciplinární pracovní skupina, která by se zabývala vyhodnocením stávající legislativní situace, judikatury a postupů policie při prokazování trestných činů, které jsou spojeny s podporou a propagací levicových ideologií. Zároveň doporučujeme, aby tomuto problému byla věnována důkladná pozornost v rámci vzdělávání justičních pracovníků a příslušníků Policie ČR.

2.2 Sledování protidemokratických aktivit občanských sdružení

V rámci pravomoci svěřené Ministerstvu zákonem č. 83/1990 Sb., o právu sdružovacím, bude **se Ministerstvo vnitra důkladně zabývat činností občanských sdružení, s nimiž spolupracuje KSČM**, a to zejména občanská sdružení jako jsou Komunistický svaz mládeže, Svaz mladých komunistů Československa, Klub českého pohraničí, atd.

2.3 Aktivity v oblasti vzdělávání dětí a mládeže

Z analýz i znaleckého posudku vyplývá, že v současné době je období před r. 1989 vnímáno značně shovívavě, o čemž svědčí i obliba seriálů z minulosti, diskuse o tom, zda „za komunismu nebylo lépe“, apod.

Vhledem k závažnosti zločinů, k nimž docházelo v době komunistické diktatury, je naprosto nezbytné, aby zejména dětem a mládeži byl poskytnut dostatek objektivních informací o době minulé.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zajistit realizaci, podporu a další rozvíjení vzdělávání pedagogických pracovníků i žáků v problematice objektivního pohledu na komunistickou éru a nebezpečí, která může v současné době přinášet.

Stejně tak by měl být dán širší prostor **odborným diskusím, organizování seminářů a konferencí** (např. s politickými vězni minulého režimu) na všech stupních škol, a to i cestou zážitkové pedagogiky (např. návštěva památníku Vojna) a využití neziskových organizací.

3 Závěr

Ministerstvo tedy ani za pomoci externích subjektů a zpravodajských složek nezískalo dostatek relevantních materiálů, které by jakýmkoli způsobem odůvodňovaly právní postup vlády vůči KSČM a které by tedy vůbec umožňovaly Ministerstvu vypracovat návrh na pozastavení činnosti KSČM, jak bylo uloženo usnesením vlády. Tento postup také v současné době nedoporučuje ani žádný z oslovených externích subjektů.

Ministerstvo se však plně ztotožňuje se závěry expertních analýz, které akcentují potřebu a nutnost dalšího zabývání se činností KSČM a obecně projevů levicového extremismu ze strany státních úřadů. Stejně tak považuje Ministerstvo za důležité, aby byl dán dostatečný prostor k tomu se obdobím komunistické diktatury zabývat jak v rámci vzdělávacích institucí, tak akademické sféry, a to hlavně proto, aby tato problematika byla v dostatečně objektivní míře prezentována nejen široké veřejnosti, ale aby se preventivní a informační činnost orientovala zejména na příslušníky těch generací, kteří již toto období přímo nezažili a kteří z tohoto důvodu mohou vnímat tuto dobu značně zkresleně a idealisticky.

Ministerstvo v tomto směru konstatuje, že i když v současné době není dán prostor pro právní kroky směřující vůči KSČM, nehodlá tuto problematiku podceňovat. Ministerstvo nemá pochybnosti o tom, že KSČM a jejími představiteli uznávaná ideologie může znamenat za určitých okolností ohrožení demokratického směřování České republiky. Historická zkušenost s komunistickou diktaturou navíc ukazuje, jak se komunisté, kdykoli k tomu dostali v minulosti příležitost, vypořádali s demokracií a svými oponenty.

Ze všech těchto důvodů a na základě výsledků expertních analýz a zhodnocení možností dalšího postupu navrhuje vládě, aby uložila

jednotlivým subjektům konkrétní úkoly tak, jak jsou obecně popsány a odůvodněny v části 2 tohoto materiálu a konkrétně uvedeny v příloze č. 1 k návrhu usnesení.

Vzhledem k tomu, že úkoly jsou plně v souladu se schválenou Konceptí boje proti extremismu, bude jejich plnění vyhodnocováno spolu s Konceptí boje proti extremismu.